

А правда така...

(5 серпня в Україні вшановують пам'ять жертв Великого терору)

5 серпня 1937 року за секретним наказом НКВС № 00447 набула чинності постанова Політбюро ЦК ВКП(б) «Про антирадянські елементи», якою розпочалася наймасовіша за всю радянську епоху «чистка» суспільства від внутрішньопартійної опозиції, куркулів, злочинців та антирадянських елементів, які становили загрозу для побудови комунізму в СРСР.

«Великий терор» – масштабна кампанія масових репресій громадян, що була розгорнута СРСР у 1937–1938 рр. з ініціативи вищого керівництва й особисто Йосипа Сталіна для ліквідації реальних і потенційних політичних опонентів, залякування населення, зміни національної та соціальної структури суспільства.

Наслідками комуністичного терору в Україні стало знищення політичної, мистецької та наукової еліти, деформація суспільних зв'язків, руйнування традиційних ціннісних орієнтацій, поширення суспільної депресії й денационалізація.

Великий терор тривав 15 місяців і був офіційно припинений за постановою того ж Політбюро ЦК ВКП(б) 17 листопада 1938 року, хоча репресії в менших масштабах тривали й надалі.

За два роки партійна верхівка арештувала 1,5 мільйона людей, 680 тисяч із них були вбиті.

Вище комуністичне керівництво звернулося до очільників партійних організацій на місцях з пропозицією «...узяти на облік всіх куркулів, що повернулися на батьківщину, і кримінальників для того, щоб найбільш ворожі з них були негайно арештовані й були розстріляні в порядку адміністративного проведення їхніх справ через трійки...». Також пропонувалося «...в п'ятиденний строк представити в ЦК склад трійок, а також кількість тих, що підлягають розстрілу, так само як і кількість тих, що підлягають заслання...»

Тобто, виконання репресій ще й покладалося на позасудовий орган – так звану «трійку», яка складалася з місцевого керівника НКВС, місцевого керівника компартії, та місцевого прокурора. Дана структура (як і здійснення за «спрощеною» системою слідства та судочинства протирічила не тільки світовим юридичним нормам, але й недавно прийнятій радянській конституції (1936 р.), яка передбачала відкритість судового процесу та забезпечення обвинуваченому права на захист.

Чому ж виникає певний внутрішній спротив щодо самого терміну «1937-1938»? Справа в тому, що саме у цей період розгорнулася і кривава «чистка» партійно-радянської «еліти». Під ніж репресій потрапили не тільки особи, які дійсно брали колись участь у різного роду «внутрішньопартійних опозиціях», але й просто

керівники партійного, радянського та військового апаратів, яких хотіли позбавитися. Зараз існує багато версій – чому саме. Від визнання факту існування певного заклоту серед управлінської ланки компартії та Червоної Армії до елементарного позбавлення від широкого кола керівників, що з часів Громадянської війни нікому не навчилися і пишалися лише тим, що вони – «старі більшовики». Причому, часовий відрізок «1937-1938» виник навіть не у часи Хрущова, а практично, одразу ж у 1938-му. «Ворог народу» Микола Єжов «наламав дров», перевищив повноваження, порушив «соціалістичну законність». А в 1938 прийшов Берія, Єжова покарали, НКВС почистили (вкотре!), навели «порядок».

З приходом до влади Никіти Хрущова термін «утвердився». Хрущов надав можливість говорити про репресії. Але не все і не всім. Тим більше, що сам «відзначився» на цьому поприщі, як один з найактивніших катів. В Україні він також відзначився. Так що, годі було й думати сказати щось про постраждалих внаслідок обвинувачень у, наприклад, «українському буржуазному націоналізмі». «Зелене світло» дали переважно представникам недобитої Сталіним т.з. «ленінської гвардії» та їх родичам. Тобто людям, які стояли біля витоків радянського режиму, встановлювали його, плекали і, врешті, отримали те, за що боролися – самопоглинаючу систему.

На території УРСР, за оцінками істориків, було засуджено 198 тисяч 918 осіб, з яких близько двох третин – до розстрілу. Решту було відправлено до в'язниць та таборів.

Схилено голови перед пам'яттю мільйонів українців, замучених більшовиками під час так званої «громадянської війни», померлих під час штучних голодоморів 1921, 1933, 1947 років, заарештованих і розстріляних за «націоналізм», засланих чи убитих як «куркулів» – перед всіма, кого знищила радянська система.

Інтернет ресурси

<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Великий терор

www.jnsm.com.ua › ...

Цей день в історії : 5 серпня 1937 : Початок «Великого терору»

www.adm-km.gov.ua ›

5 серпня 1937 року. Початок великого терору ...

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф